

HISTORIA D'ESPANYA 1875-1917

Borja de Riquer i Permanyer i Anna Sallés

PROGRAMA

L'objecte d'aquesta assignatura és l'aprofundiment en l'estudi de l'època de la "Restauració" des de la formació d'aquest sistema fins la gran crisi de 1917. S'enfocarà la matèria sobre la base de l'estudi de temes monogràfics que seran complementats amb comentaris de textos a classe, debats sobre lectures obligatòries, qüestionaris, etc.

"No se trata de un régimen parlamentario con abusos, el abuso es el sistema mismo".

Joaquin Costa.

I. LES BASES DEL SISTEMA CANOVISTA: CONSERVADURISME I CENTRALISME.

Cànovas i l'articulació del "estado nacional". Restauració o rectificació?. El nou bloc dominant de la Restauració: les élites i el poder.

Institucionalització d'un sistema reservat a les classes propietaries: la constitució del 1876. Els partis dinàstics i el torn pacífic.

El sistema caciquil: problemes de conceptualització i d'anàlisi.

Les noves relacions Esclàssia-Estat. El paper de l'Exèrcit.

El reforçament del procés de centralització.

II. L'OPOSICIO AL SISTEMA: MARGINACIO O INTEGRACIO (1875-1898)

Els canvis de la política dels partits turnants respecte l'oposició: de la discriminació canovista a la tolerància liberal.

El difícil camí del republicanisme: crisis i divisions (1875-

1890).

Els intents unitaris del any 90. Els nous corrents radicals. Republicanisme i obrerisme.

La decadència del carlisme. El fracàs del "partit catòlic". L'escissió integrista.

Reconstrucció del moviment obrer durant els anys 80: sindicalisme, socialisme i anarquisme. Agitació i revolta al camp: de la "Mano Negra" als fets de Jerez. La crisi dels anys 90: terrorisme urbà i repressió.

III. DESENVOLUPAMENT I CRISI DEL MODEL CAPITALISTA ESPANYOL.

Rellançament del capitalisme agrari per la via del reforçament de la gran propietat. L'equilibri pressupostari com mecanisme de creixement econòmic. La gran crisi agrària dels 80. El proteccióisme com a via de superació de la crisi pels propietaris i reforçament de l'aliança amb la burgesia industrial. Desintegració de l'economia pagesa: proletarització i emigració rural.

IV. EL PROBLEMA COLONIA: EL CAS DE CUBA.

Cuba durant la segona meitat del s.XIX: crisi de la societat esclavista. Les contradiccions d'una economia dependent del mercat exterior i d'una administració corrupta i egoista. Les guerres colonials. Actituds espanyoles davant el conflicte cubà. L'intervencionisme nord-americà i el conflicte de 1898.

V. LA CRISI DEL 98.

Desgast i descredit del sistema canovista. El "desastre" colonial com a catalitzador de la crisi. El regeneracionisme i els seus límits: el de govern Silvela-Polavieja. El canvi tàctic de la burgesia catalana: la formació de la Lliga Regionalista.

VI. ELS INICIS DE LA DESINTEGRACIÓ DEL SISTEMA (1900-1914)

El fracàs del regeneracionisme conservador: Silvela, Villa-verde i Maura. La reforma fiscal, la qüestió clerical, la crisi militar i el problema del Marroc. La Setmana Tràgica i la caiguda de Maura.

La recuperació de l'Oposició: els nacionalismes català i basc. La reactivació republicana.

La gran oportunitat del partit laboral: els projectes reformistes de Canalejas. Reorganització del moviment obrer: creació de la CNT. Les Lluites socials i la neutralització del reformisme liberal.

VII. CAP A LA CRISI DEL 1917.

Incidència de la Gran Guerra a l'economia espanyola: del boom expansionista a la crisi. Els debats polítics-econòmics sobre l'aprofitament de la neutralitat.

Inmovilisme governamental i reagrupament de l'oposició: l'Assemblea de Parlamentaris. La crisi militar i social.

Trencament o reforma?. La vaga general d'agost i la formació del govern de "concentració".

VIII. IDEOLOGIA I CULTURA A L'ESPAÑYA DE FINALS DEL XIX I PRINCIPI DEL XX.

Les bases ideològiques oficials de la Restauració i la resistència liberal: l'enfrontament entre "ciència i fe" (la polèmica de la ciència espanyola).

El monopolio educatiu eclesiàstic: l'alternativa liberal: el Krausisme i la "Institución Libre de Enseñanza". La cultura "obrera" a finals de segle.

Clericalisme i anticlericalisme, les seves motivacions polítiques i ideològiques i econòmiques.

La "generació del 98"; mits i realitat. De l'intelectual compromés al nou tipus d'intellectual elitista. La gran Guerra

i la divisió dels intelectuals espanyols.

BIBLIOGRAFIA BASICA

Els llibres que a continuació es citen són el més fonamentals. Al llarg del curs es donarà bibliografia més especialitzada a cadascú dels temes monogràfics.

- TORTELLA, G., MARTI, C., JOVER, J. M., GARCIA DELGADO, J.L. i RUIZ D.: Revolución burguesa, Oligarquía y constitucionalismo 1834-1923, vol.VIII de la Historia de España Ed. Labor, Barcelona, 1981.
- MARTINEZ CUADRADO, M.: La burguesía Conservadora (1874-1931). Alianza Editorial-Alfaguara, Madrid, 1973.
- FERNANDEZ ALMAGRO, M.: Historia política de la España Contemporánea. Alianza Editorial, 3 vols. Madrid, 1968.
- VARELA ORTEGA, J.: Los amigos políticos. Alianza Editorial, 1977.
- SECO SERRANO, C.: Alfonso XIII y la crisis de la Restauración. Ariel, Barcelona, 1969.
- GARCIA DELGADO, J.L. y ROLDAN, S.: La formación de la sociedad capitalista en España, 1914-1920. C. Cajas Ahorro, Madrid, 1973.